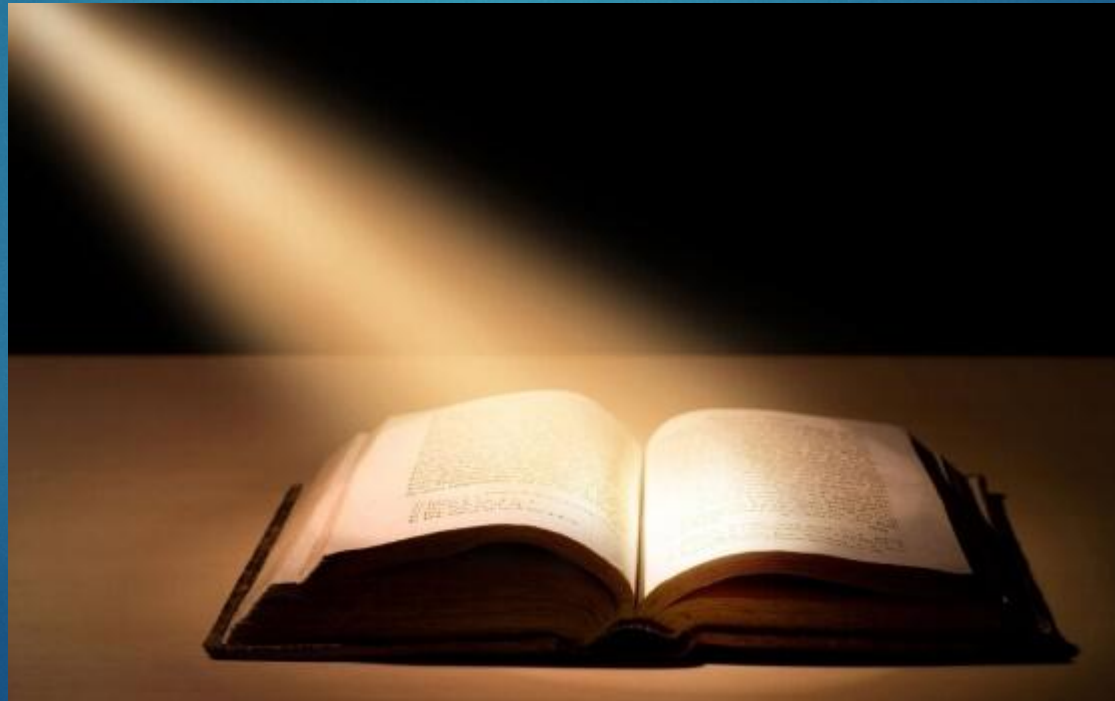

ГЕРМЕНЕВТИКА

Вступ

Особливістю літературно-теоретичного дискурсу ХХ століття стала поява численних шкіл та напрямів, з-поміж яких особливе місце зайняла новітня герменевтика як окрема сфера наукового знання. Герменевтичний підхід одразу став одним із найбільш актуальних щодо аналізу художнього тексту, адже зосереджував свою увагу на рецепції й інтерпретації творів мистецтва, проблемі автора та авторської свідомості тощо.

Сьогодні ця наука завоювала науковий простір, дякуючи новизні своїх підходів та, що найголовніше, – результативності досліджень. Проте незважаючи на досить велику кількість робіт, присвячених цій дисципліні, багато ще в цьому напрямку недослідженого, нез'ясованого, суперечливого, чим і обумовлена актуальність пропонованої публікації.

ПОНЯТТЯ ГЕРМЕНЕВТИКИ В ЛІТЕРАТУРІ

Термін «герменевтика» з давньогрецької перекладається як роз'яснення, тлумачення, під ним розуміється мистецтво і теорія тлумачення текстів. Саме поняття походить від імені грецького бога Гермеса, основним завданням якого було тлумачити людям волю богів, оскільки їхня мова не завжди була зрозумілою простим смертним.

Гермесу необхідно було пояснити, перекласти чи інтерпретувати те, що боги хочуть повідомити людям. За легендою, він пообіцяв своєму батькові Зевсу, що ніколи не буде обманювати, але й не обіцяв говорити всієї правди.

Гермес намагався не заплутувати людей, а відкривати їм нові можливості у трактуванні послань богів. Зважаючи на це, під герменевтикою (hermeneo – роз'яснення) розуміється мистецтво тлумачити щось незрозуміле чи навіть «викривлене», пояснювати сенс чужої мови, розкривати зміст різноманітних знаків і символів.

Герменевтика, тобто теорія (точніше – сам процес) інтерпретації, покликана вирішувати загальні проблеми комунікації – з'ясовувати та пояснювати точки зору з того чи іншого приводу, знаходячи спільний ґрунт для розмови, обміну думок, розуміння проблеми в межах певного колективу (нації, професійної групи тощо). У суспільстві функцію герменевтики виконує журналістика.

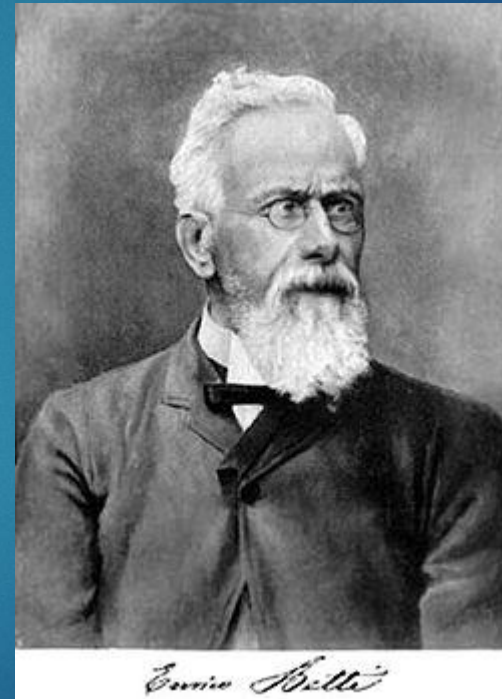
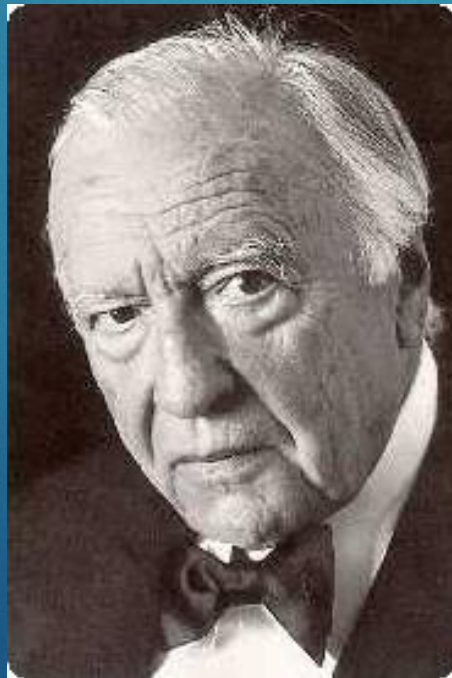

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ГЕРМЕНЕВТИКИ

Зародження герменевтики сягає своїм корінням у культуру народів примітивної цивілізації, а з розвитком соціалізації людини робить необхідною потребу розуміння інших мов, із виникненням письма – писемних витоків. Так, обряди присвячення молодих членів суспільства у первісних племен супроводжувалися тлумаченням міфів і ритуальних символів. У античних культурах жерці пояснювали слова віщунів і письмово фіксували ці пояснення. У старогрецькій філософії і філології герменевтика почала сприйматися як мистецтво розуміння висловів жерців та оракулів.

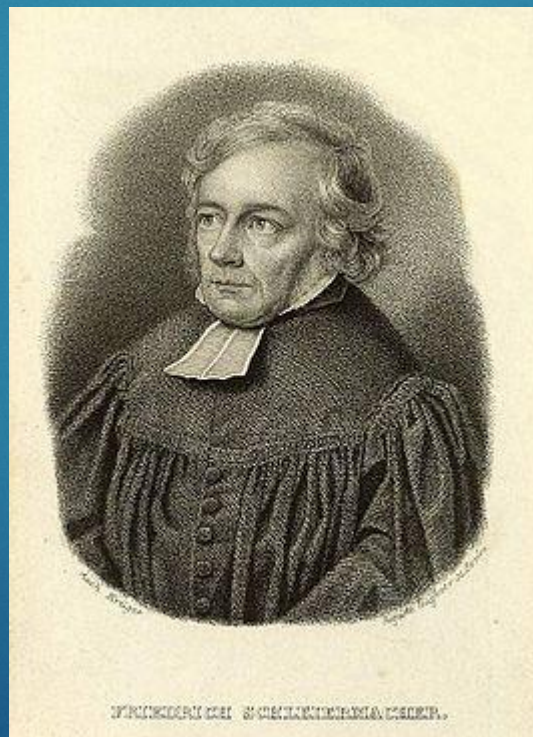

У середині ХХ століття завдяки роботам відомих європейських філософів М. Хайдеггера, Е. Бетті і Г. Гадамера герменевтика з методу гуманітарних наук перетворюється на філософське вчення про буття. У сучасній методології наукового пізнання герменевтика привертає до себе все більшу увагу як учення про розуміння, способи тлумачення текстів і досягнення взаєморозуміння між людьми.

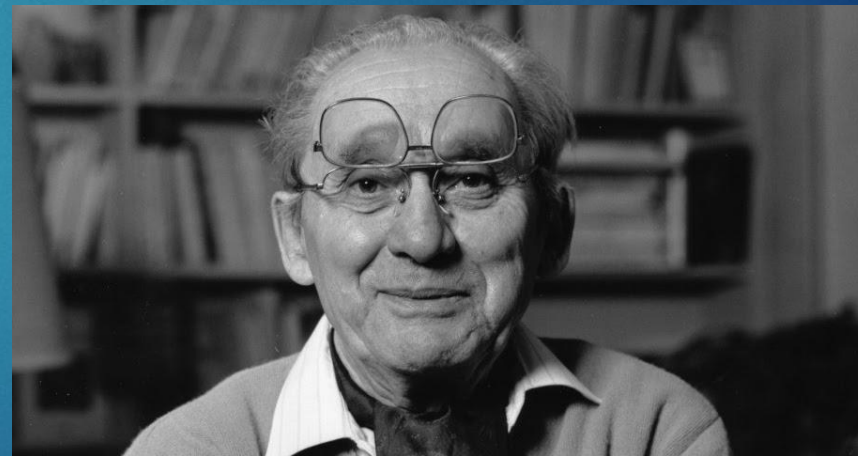
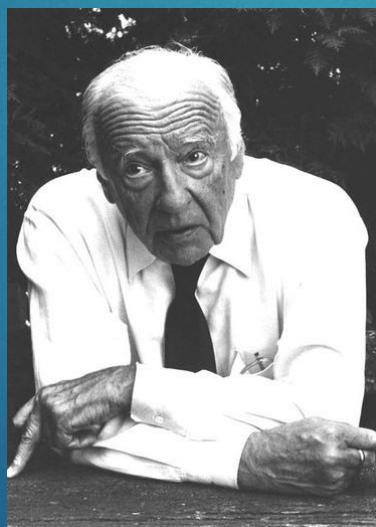
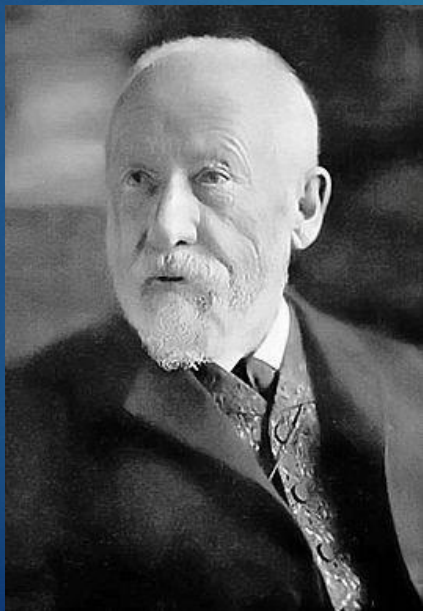

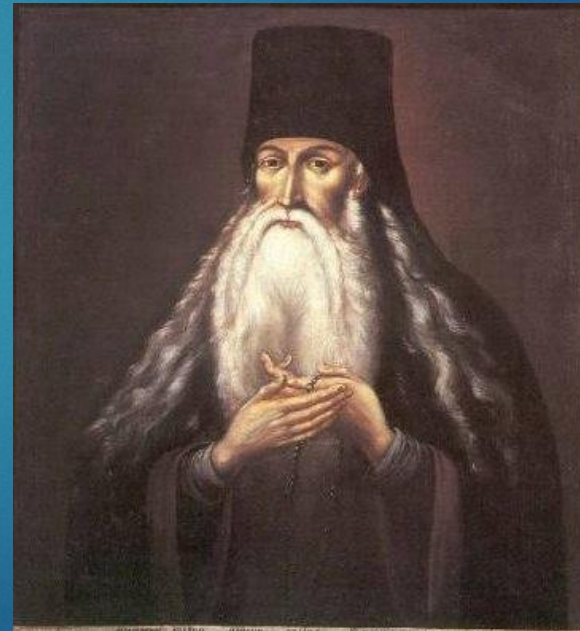
Філософського змісту цій науці надав Фрідріх Шлейєрмахер. У нього герменевтика – це мистецтво розуміння чужої індивідуальності, іншого. Основою розуміння він вважав психологію того, хто пізнає і розуміє. Жоден твір, – пише Шлейєрмахер, – не може бути повністю зрозумілим інакше, як у взаємозв'язку з усім обсягом уявлень, з яких він походить, і через знання всіх життєвих стосунків як письменників, так і тих, для кого вони писали.

Герменевтика наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. має у своєму активі теорію загальної герменевтики (Ф. Шлейєрмахер), концепцію герменевтики як методології гуманітарних наук (В. Дільтей), онтологічну (М. Гайдеггер), філософську (Г.-Г. Гадамер) і феноменологічну герменевтику (П. Рікер). Тільки на початку ХХ сторіччя в рамках філософської онтологічної герменевтики М. Гайдеггера виникло поняття – герменевтика фактичності.

В Україні елементи класичної герменевтичної традиції простежуються у латиномовних поетиках Феофана Прокоповича та Митрофана Довгалевського. Завдяки герменевтиці відбувається тлумачення тих смислів, які є прихованими, складними для миттєвого, безпосереднього розуміння. Текст ніби промовляє до читача власною мовою, яку необхідно зрозуміти, отримує власне життя, потребуючи правильної інтерпретації. Саме «інтерпретація» (лат. *interpretation* – пояснення) є центральним поняттям герменевтики.

ТРИ РІВНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТУ

Для зрозуміння герменевтичної процедури необхідно розрізняти поняття тексту і дискурсу, дефініції яких існує дуже багато. Під текстом у широкому значенні будемо розуміти структуру, що складається з елементів значення, єдності цих елементів та вираження цієї єдності; у вузькому значенні – єдність мовних знаків, що організовані за нормами даної мови і є носіями інформації.

Ἡμεῖς δ' οἶά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὤρη,
ἕαρος, ὅτ' αἰψ' αὐγῆς αὖξεται ἥλιος,
τοῖς ἔκελοι πῆχυιον ἐπὶ χρόνον ἀνθεσιν ἦβης
τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ' ἀγαθόν· Κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
ἢ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
ἢ δ' ἐτέρη θανάτου· μίνυθα δὲ γίνεται ἦβης
καρπός, ὅσον τ' ἐπὶ γῆν κίθναται ἥλιος.
αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὤρης,
αὐτίκα δὴ τεθνάναι βέλτιον ἢ βίωτος·
πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίνεται· ἄλλοτε οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυντὰ πέλει·
ἄλλος δ' αὖ παιδῶν ἐπιδύεται, ὧν τε μάλιστα
ἡμεῖρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς Αἴδην·
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν
ἀνθρώπων ὧι Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδοῖ.

Ідеологічний рівень створює жорстку систему нормативів, висуваючи на перший план вимоги до тексту, а не потребу його зрозуміти.

Філософічний рівень передбачає інтерпретацію з точки зору відповідей на метафізичні питання

три рівні інтерпретації тексту

Критично-філософський рівень окреслює наявність так званих критично-філософських стилів, що є практичними дослідницькими методологіями, які пропонують ту чи іншу систему інтерпретації тексту

ВИСНОВКИ

Під терміном «герменевтика» розуміється мистецтво і теорія тлумачення текстів. У ході герменевтичного аналізу читач отримує можливість через порівняння досвіду, описаного в художньому тексті, з особистим досвідом, через схвалення чи спростування тих чи інших думок, норм, суджень виробити власні думку і висловити свою точку зору. У зв'язку з цим можна погодитися з тим, що герменевтика багато в чому є мистецтвом, а не строгою наукою.

Дякую за увагу!